

הקאמרטה
הישראלית ירושלים
2022 2023 מנהל מוזיקלי: אבנר בירון

Passion for Music

עונה 39 | כלים וקולות

הכינור הכחול

הקאמרטה הישראלית ירושלים / מנהל מוזיקלי: אבנר בירון

נגני התזמורת

כינור ראשון

נטשה שר*

מתן דגן*

גלינה קורינץ**

כרמלה ליימן***

פטר בבורבסקי

פוליה גרושיקובה

רומן יוסופוב

מיכאל פֶּבֶיה

כינור שני

אדוארד רזניק**

הדס פבריקנט***

אומרי צח

מיכאל קונצביץ'

קרן שושני

סמדר שידלובסקי

ויולה

שולי ווטרמן**

סרגיי דובוב

מרתה סיקורה

בוריס רימר

אדוארד שובייב

צ'לו

צבי אורליאנסקי**

מרינה כץ**

אלכסנדר סינלינקוב***

אסתר וֶלְדֶרְס

טשה דולוב

קונטרבס

דמיטרי רוזנצוויג**

קאי ג'ק

חליל

אסתי רופא**

אבישי סרוגו°

שני שגיא°

אבוב

מוקי זוהר**

אורי מירז

קלרנית

שירה אליסף**

עידו אזרד°

בסון

מאוריציין פאז**

ילוצין קרוס סדיו

קרן יער

אלון ראובן**

מיכאל אלטשולר

גל רביב°

רות ורון°

חצוצרה

רז ארד°

דן ורון°

טימפני

קרן פנפימן־זהבי**

*כנר ראשי

**נגן מוביל

***משנה לנגן מוביל

°נגן אורח

פרופ' רות ארנון, נשיאת כבוד

חברי העמותה וחברי הוועד המנהל

עו"ד יאיר גרין*, יו"ר | אבנר אזולאי, יעקב אייזנר*, פרופ' רות ארנון*, פרופ' שלמה בידרמן, ד"ר יורם בלשר*, פרופ' אבי בן בסט, רו"ח תלמה ברבש־קנולר, פרופ' בני גגר*, ד"ר רויטל הולנדר*, אפרת ימן גרשוני*, אילן דה פריס*, פרופ' משה הדני*, גרשון זוהר, יהודה זיסאפל, רות חשין*, משה מיכלס*, פרופ' מנחם פיש, ד"ר שמואל קבילי*, רו"ח רענן קופי*, פרופ' אורי קרשון, ד"ר לאה שמיר־שנאן, ברוך שלו, דב שפיר

*חברי הוועד המנהל

צוות הניהול

מנהל כללי יורם יונגרמן **מנהל אדמיניסטרטיבי** מיכאל קונצביץ' **מפיקה** שרה טיילור דוד
רכז תוכני מוזיקה ד"ר רון מרחבי **מנהלת שיווק ופרסום** נדיה רז **חכם קרקוצקין מנהלת מכירות** דגן פדר
מנהל משרד אלון שניר **מנהלי במה** אורי נחום, ואלרי אקסינוב **טכנאי הקלטות** איתן שמאי
הנהלת החשבונות שרית יצחקי **יעוץ משפטי** עו"ד עמי פולמן

מחלקת מנויים: *3926 / 1-700-55-2000 / בימים א'-ה' 17:00-09:00

משרד התזמורת: רח' המלך דוד 26, ירושלים / טל: 02-5020503 / פקס: 02-5020504
 כתובתנו באינטרנט: www.jcamerata.com / אימייל: info@jcamerata.com

נתיבת התוכנית: בני הנדל **עיצוב גרפי:** חגית מימון

צילום: זיקה שפורקל, תומס בונינג, לנקה האטאסובה, מיכאל פביה, סאטוזי אאויאגי, אלון וואואה, ויקיפדיה

הכינור הכחול

אוליבר ודר מנצח (גרמניה)
פאבל שפורקל כינור (צ'כיה)

אנדרה היידו (1932-2016)

דיוורטימנטו לכלי קשת
סקרצנדו / קפריצ'וזו / רוֹסְטִיקוּ / בֶּלְטוּ
רונדו - פינאלה

פליקס מנדלסון-ברתולדי (1809-1847)

קונצ'רטו לכינור ולתזמורת במי מינור, אופ' 64
אלגרו מולטו אפסיונטו / אנדנטה
אלגרטו נון טרופו - אלגרו מולטו ויואצ'ה

הפטקה

אנטונין דבוז'אק (1841-1904)

רומנסה לכינור ולתזמורת, אופ' 11

קאמי סן-סאנס (1835-1921)

סימפוניה מס' 2 בלה מינור, אופ' 55
אלגרו מרקטו - אלגרו אפסיונטו
אדג'ו / סקרצו: פרסטו / פרסטיסימו

תיאטרון ירושלים, אולם הנרי קראון

יום ג', 29.11.22 בשעה 20:00

אלמא מרכז אמנויות, זכרון יעקב

יום ד', 30.11.22 בשעה 20:00

מוזיאון תל אביב לאמנות

יום ו', 2.12.22 בשעה 13:00

מוצ"ש, 3.12.22 בשעה 20:00

מכון ויצמן למדע ברחובות, אודיטוריום מיכאל סלע

יום א', 4.12.22 בשעה 20:00

אוליבר ודר מנצח

ע"ש רימסקי־קורסקוב שליך קונסרבטוריון
סנט פטרבורג.

באמצע שנות התשעים היה ודר עוזרו
של מאסטרו מְרִיס יַסּוֹנס בהעלאת
לה בּוּהם של פּוֹצ'יני בסנקט פטרבורג
וסייע בידי הלמוט הֶנְכֵן בהעלאת האופרה
אומני השירה מנירנברג של וגנר באופרת
אמסטרדם ובביצוע **הסימפוניה השמינית**
של מאהלר בקונצֶרְטֶחָבּאוּ באמסטרדם.
בזמן ההוא השתתף ודר גם בהפקת
אופרות בפסטיבל ריינסברג בגרמניה
ובפסטיבל סוּוֹנְלִינְהּ בפּינלנד.

כאמור, מ-1997 מכהן אוליבר ודר כמנהל
המוזיקלי והמנצח הראשי של ההתזמורת
הסימפונית התוֹרִינְגִית בעיר רודוֹלְשְׁטֶדְט.
מלבד זה ניצח על כ-50 תזמורות כמנצח
אורח, ובהן הפילהרמונית הדרום־מערב־
גרמנית בקונסֶרְטֶנֶץ, הפילהרמונית של
יֶנָה, הפילהרמונית הסלובנית בלוֹבְלִיאָנָה,
הפילהרמונית ההולנדית, תזמורת האופרה
ההולנדית באמסטרדם, תזמורת התיאטרון
הלאומי הגרמני בוויימאר, התזמורת
הסימפונית של המבורג, התזמורת
הלאומית של אתונה, הקאמרה של
אתונה והקאמרה הישראלית ירושלים.

מאסטרו ודר כיהן ככרופסור אורח
באקדמיות למוזיקה של פרנקפורט ושל
מיינץ ובאוניברסיטת פּוֹלְקוֹנְג בעיר אָסן.

*לראשונה בשפה הרוסית.

למאסטרו וְדֵר מותר להתפאר במסורת
ארוכת־השנים שמקרינה התזמורת שהוא
מנהל זה רבע מאה. בעוד עשור תהיה
"התזמורת הסימפונית התוֹרִינְגִית" של העיר
הגרמנית רודוֹלְשְׁטֶדְט בת 400. היא מזכרת
בכתובים למן שנת 1635. ב-1793, כשהחלה
ללוות מופעי תיאטרון ואופרה, סביר
שנעזרה בעצותיו הטובות של הר וולפגנג
פּוֹן גֶתֶה, שניהל את תיאטרון רודוֹלְשְׁטֶדְט
מרחוק, ממקום שבתו בוויימאר.

ב-1992 השלים אוליבר וְדֵר את לימודיו
בנגינת כינור ובניצוח באקדמיה למוזיקה
של פרנקפורט על־נהר־מיין, עיר הולדתו,
ויצא להמשך לימודיו לקונסרבטוריון של
סנט פטרבורג, העיר שזה עתה השילה
את השם הסובייטי "לנינגרד". ודר היה
המלגאי המערב־גרמני הראשון שלמד אצל
מורי הקונסרבטוריון, ובהם הפרופסורים
הנודעים איליה מוסין ווֹלְדִיסְלָב צ'ֶרְנִישֶׁנְקוֹ.

המשרה הראשונה שזכה בה הייתה כהונת
כפּלמִייסטר של תזמורת האופרה והבלט
של העיר פֶרֶם, לרגלי הרי האוֹרְל. כשיצא
תחת שרביטו ביצוע של **ההולנדי המעופף***
של וגנר, עורר הדבר הדים אוהדים ביותר הן
בסנט פטרבורג, הן במולדתו. ב-1994 הפקיד
בידיו מאסטרו ולרי גרגייב, המנהל המוזיקלי
של תיאטרון מרינסקי הפטרבורגאי המהולל,
את עבודות ההכנה והניצוח של הרפרטואר
הגרמני בבית האופרה. מדובר ב**סלומה** של
שטראוס ו**פֶרְסִיפֶל** של וגנר. בה בעת נתמנה
וְדֵר למנצח הראשי של האופרה והבלט

פאבל שפורקל כינור

שפורקל הופיע עם הפילהרמונית הצ'כית, הפילהרמונית המלכותית של ליברפול, הפילהרמונית הסלובנית, התזמורת הלאומית הצרפתית, הסימפונית הלאומית הרוסית, התזמורת הממלכתית של ויימאר, התזמורות הסימפוניות של ורשה, טוקיו וקיוטו, הסימפונית "העולם החדש" ותזמורת הרדיו ההונגרי. הוא ניגן תחת שרביטיהם של ולדימיר אשכנזי, יז'י בלוהלבק, יאן פסקל טורטליה, אנדרס נלסונס, ולדימיר פדוסייב, ג'ורג' פהליניאן, ליבור פשק, תיאודור קוכר וז'אן ז'אק קנטורב.

בריאיון הרדיו שהזכרנו, במענה לשאלה מה המפתח ללבות הצעירים, ענה: "אין לי מפתח! בקונצרטים לפני תלמידים אני מביא עוד כינור ושואל מי רוצה לנגן. תמיד מישהו מעז, ואז אנחנו מנגנים בצמד - הוא/היא במיתרים פתוחים ואני איזו מנגינה. הנועזים האלה הופכים לאלילי בית הספר לשבועיים!"

פאבל שפורקל מנגן בכינור כחול שבנה בעבורו יאן שפיידל ב-2005. זאת הופעתו הראשונה עם הקאמרטה. היה עיכוב של כמעט שנה, בשל המגפה, אבל... הנה זה קורה.

*הפרויקטים שלו "הדרך הצוענית" (2008) ו"אש צוענית" (2014) עם להקת צימבלום עממית הקנו לו 300 קונצרטים לפני כ-150 אלף איש.

"חשבתי לנגן את הקונצ'רטי קצת אחרת: לא ללבוש שחורים, אלא רק חולצה, מכנסיים ואולי בנדנה. רציתי להתקרב לצעירים, להראות שאינם צריכים לחשוש מקונצרטים. בינתיים הסרתי את הבנדנה, אבל יש לי כינור כחול". כך מעיד על עצמו פאבל שפורקל, וירטואוז העל הצ'כי בריאיון רדיו.

בארצו זוכה שפורקל למוניטין לא רק בקרב פוקדי הקונצרטים, אלא בקרב כלל אוהבי המוזיקה. הוא ביסס את מעמדו בשווה למעמדם של כוכבי הפופ, בזכות שיתוף הפעולה הפורה עם אומנים שאינם במסורת הקלאסית*. הוא מככב בתקשורת האלקטרונית והכתובה, ולהקלטותיו תפוצה אדירה.

שפורקל החל ללמוד נגינת כינור בגיל חמש, המשיך בקונסרבטוריון של פראג ובאקדמיה למוזיקה של פראג, ובשנים 1991-1996 למד בארצות הברית בהדרכת גדולים, ובהם יצחק פרלמן. אחרי שזכה בשורת פרסים, החל להופיע על בימות העולם. ברפרטואר שלו ארבעים קונצ'רטי לכינור ואינספור סונטות ויצירות קאמריות. אחרי קונצרט הפתיחה של עונת 2001/02 בפילהרמונית הצ'כית, שם ניגן את הקונצ'רטו לכינור של דבוז'אק, הצהירו מבקרים ש"כישרון כזה נולד פעם במאה".

כלים
וקולות

מסע בין כוכבים

אבנר בירון מנצח
סטיבן איסרליס צ'לו (בריטניה)

ליאור נבוק / כחול, צהוב, עשן (בכורה עולמית)
שוסטקוביץ' / קונצ'רטו לצ'לו מס' 1
במי במול מז'ור, אופ' 107
ברוך / כל נדר, אופ' 47
מוצרט / סימפוניה מס' 41 ("יופיטר")
בדו מז'ור, ק' 551

מוזיאון תל אביב לאמנות

יום ו', 6.1.23 בשעה 13:00

מוצ"ש, 7.1.23 בשעה 20:00

מכון ויצמן למדע ברחובות, אודיטוריום מיכאל סלע

יום א', 8.1.23 בשעה 20:00

אלמא מרכז אמנויות, זכרון יעקב

יום ב', 9.1.23 בשעה 20:00

תיאטרון ירושלים, אולם הנרי קראון

יום ג', 10.1.23 בשעה 20:00

סולנים
בסערה

רומנטי זה קלאסי

נעם צור מנצח
תום בורו פסנתר
מיכאל שחם כינור

מנדלסון / הפתיחה "ההברידיים" ("מערת פינגל")

בסי מינור, אופ' 26

מוצרט / קונצ'רטו לפסנתר מס' 23 בלה מז'ור, ק' 488

וייניאבסקי / קונצ'רטו לכינור ולתזמורת מס' 2

ברה מינור, אופ' 22

היידן / סימפוניה מס' 80 ברה מינור

אולם ימק"א, ירושלים

יום ה', 15.12.22 בשעה 20:00

מוזיאון תל אביב לאמנות

מוצ"ש, 17.12.22 בשעה 20:00

סקרצנדו / קפריצ'וזו / רוסטיקו / בָּלוּטו /
רונדו - פינאלה

אנדרה היידו נולד בבודפשט למשפחה יהודית מתבוללת. את ראשית הכשרתו המוזיקלית רכש באקדמיית פרנץ ליסט היוקרית בעיר הולדתו. הלחנה למד אצל אנדרה סֶוֹנְסְקִי ופֶרְנַץ סָאבו, פסנתר אצל אָרְנוֹ סְגָדִי ואתנומוזיקולוגיה אצל זולטן קודאי. ב-1956 היגר לפאריס, שם למד בקונסרבטוריון הלאומי למוזיקה בהדרכת דריוס מִיֹּז' וاولיביה מְסִיאָן. לאחר שלוש שנות הוראת פסנתר ומוזיקה בתוניסיה, שב לפריס, נשבה בקסמם של המשנה והתלמוד והחל לקיים אורח חיים יהודי־דת.

ב-1966 עלה היידו לישראל והשתלב בה בחיי היצירה, המחקר וההוראה. הוא לימד באקדמיות למוסיקה של תל אביב וירושלים ובתיכון הישראלי למדעים ולאומנויות בירושלים, היה בין מייסדי החוג למוזיקה של אוניברסיטת בר אילן ונמנה עם סגל הפרופסורים שלה.

מרבית מיצירותיו המאוחרות משתקפת זיקתו לתולדות העם היהודי ולמורשתו: **משחק הפסחא** (1970), **56 קטעי משנה** (1972/3), **תרועת מלך** (1974), **יונה** (1986), **חלומות באספמיא*** (1991), **קהלת** (1994). בין היצירות שלו שנועדו לפתח יצירתיות בקרב צעירים: 4 כרכי **שביל החלב** (1975), **סיפורים על ילדים שובבים** (1976), **קונצ'רטו לעשרה פסנתרנים צעירים ולתזמורת סימפונית** (1978) ו-3 כרכי **ספר האתגרים** (1991-1999). בתחום המחקר, פרסם אנדרה היידו מאמרים על מוזיקה ממסורות הצוענים, הכליזמרים והחסידים. ב-1997 זכה בפרס ישראל למוזיקה.

את הדיוורטימנטו לכלי קשת הלחין ב-1987. הנה דברים שכתב על היצירה: "[הדיוורטימנטו] נוצר כמו באקראי. גיורא פיידמן, שביצע את 'תרועת מלך' שלי

בברלין עם חברי הפילהרמונית הצעירה של פרנקפורט, ביקש ממני יצירה קצרה נוספת לאותו הרכב, אבל בלי קלרינט. התאריך היה קרוב ולא יכולתי לבזבז זמן על העמקה ופקפוקים. היו אלה ימות הקיץ: חופשה בצפת עם ילדי, מחנה מוזיקלי בהדסים, ובכל מקום היצירה 'זורמת לי בראש'. אני זוכר איך נושא הפינאלה הופיע פתאום בגן שעשועים בנתניה, תוך כדי צרחות של בני הקטנים: 'אבא תעלה אותי, תסובב אותי חזק!' גם שאר הרעיונות באו בזמן נסיעות או - לחלופין - על שולחן מטבח בצפת. מצב רוחי היה קליל ועליז, והדבר מורגש ביצירה.

הצורות פשוטות והפרקים קצרים. **הפרק הראשון, השלישי והחמישי** מהירים, בעוד **השני והרביעי** ליריים. לא נכחתי בבכורה בברלין, אבל מן ההקלטה הבנתי שזה 'עובד', ואולם לא ציפיתי שהדיוורטימנטו יהיה אחת מיצירותיי המנוגנות ביותר."

*אורטוריה על גירוש יהודי ספרד.

אלגרו מולטו אפסיונטו / אנדנטה / אלגרו נון טרופו - אלגרו מולטו ויואצ'ה

הקונצ'רטו המפורסם הזה זורם טבעי כל כך בעורקי אוהבי המוזיקה הקלאסית, עד כי יש תחושה שאולי היה כאן מאז ומעולם. אשרי פליקס מנדלסון שעלה בידו "לגלותו"! מלאכתו של מנדלסון ארכה זמן רב. הוא - פסנתרן וירטואוז ומלחין - והכנר פרידננד דְוִיד היו חברי ילדות והוקירו זה את זה. ב-1835, כשהיה מנדלסון למנהל הגֶנְדֶהָאוס בלייפציג, מינה את דויד לכנר ראשי של התזמורת, וב-1843, כשהקים את הקונסרבטוריון הלייפציגאי, היה דויד ראשון אנשי הסגל.

בשנת 1838 כתב המלחין לחברו: "החורף אני כותב לך קונצ'רטו לכינור. מתרוצץ לי בראש איזה משהו במי מינור, וההתחלה שלו אינה נותנת לי מנוח". ובכן, לא בחורף 1838 נולד הקונצ'רטו אלא רק ב-1844. ההתוועדויות עם דויד כדי להתאים את היצירה ליכולות הכלי ולמגבלותיו נמשכו שש שנים, ובמארס 1845 הבכירה היצירה סופית. דויד היה הסולן, ועל תזמורת הגוונדהאוס ניצח הדֶנְי נילס גֶנְדֶה.

בעיצוב הקונצ'רטו פסע מנדלסון בדרכי קודמיו*, אך הסממנים הייחודיים שנטעו בו הפכוהו למופת של וירטואוזיות ולריות. לאורך מאה וחצי הוא נכס צאן ברזל של בימות הקונצרטים ואולפני ההקלטה.

בשני הקונצ'רטי לפסנתר שלו, שקדמו לקונצ'רטו לכינור, קיצר מנדלסון את האקדמה התזמורתית למינימום, ואילו כאן האקדמה עוד קצרצה מן המינימום - תיבה וחצי של מרקחה: צלילי מֶשֶׁךְ מפי הקלרינטים והבסונים,

פיציקטי בקונטרבסים והלמויות תוף; וכל אלה תומכים במלמולם האפל של הכינורות והוויולי. ומתוך המלמול - המאיים יש לומר - בוקעת המנגינה שהייתה כלאוה במוחו של מנדלסון לאורך שנים ו"לא נתנה לו מנוח". אין ספק, **בפרק הראשון**, הכנר הוא הכוכב הראשי, אך התזמורת אינה רק להקת תמך. בכל פעם סקציה אחרת הופכת ישות מרכזית לצד הסולן. קשה להחליט, ממש כבציורי אֶשֶׁר (M. C. Escher), מי בקדמת הבמה ומי ברקע - הסולן או התזמורת?

גם **הפרק השני** מפגן סולני, הפעם לירי. ובמעבר שבין שני הפרקים הראשונים מתגלה חידוש מנדלסוני: בשקט שאחרי אקורדי הסיום המצביעים על תום הפרק הראשון, ממשיך הבסון לנגן, ושירתו היא גשר צר אל הפרק השני. שם מצטרפים החליל, האבובים וכלי הקשת, עד שהכינור פוצח במפגנו הלירי אקספרסיבי. כלים אחרים מגיבים בהנהוני פיציקטו וברפליקות הסכמה או מחלוקת.

מן הפרק השני **לפרק השלישי** מוביל לא גשר אלא שביל. מלֶוּה בכלי הקשת בלבד, הכינור שר תזכורת עורגת לנושא הפתיחה ששמענו לפני 20 דקות. ואז... הלמויות תיפוף ותרועות נישוף מאתחלות את פרק הסיום התוסס, בעיטור השתובבויות סֶקְרָצֶנְדוֹ קורצות של הכינור. גם כאן תופיע שניות המשחק השנון שבין הסולן לכלי הרקע, והקונצ'רטו יחפוז בעליצות נמרצת אל הקטרזיס של הסיום.

*הוא היה מסורתני מבני דורו ליסט ווגנר, דבר שקטלג אותו בימי הפשיזם האירופי כ"ריאקציונר" או כ"יהודי".

המכנה הגיע ב-1874, כשנה אחרי הולדת הרומנסה הזאת. דבוז'אק שלח כמה פרטיטורות לוויה, לוועדת מלגות ממשלתית שנועדה לסייע למלחינים עניים בפריפריה, וזכה במלגה בסך 600 גולדן (כחצי שכרו השנתי של מנצח). מעודד, שב דבוז'אק ופנה לוועדה, וזכה שוב. לזכייה השלישית, ב-1877, צורף מכתב משמח מחבר הוועדה, המבקר הנשכני פרופ' אדוארד הנְסְלִיק, המביע התלהבות מן "השירים הבהמיים", וכותב כי זכו גם לאהדת חבר אחר בוועדה - כבוד המלחין ברהמס.

"אם יתורגמו לגרמנית", כתב הנְסְלִיק, "ישמח הַר ברהמס להציגם לפני המו"ל שלו". בסיום האיגרת התבקש דבוז'אק לשלוח ל"הַר ברהמס" עוד כתיב יד. והשאר היסטוריה: המלגות אפשרו לדבוז'אק לדבוק בהלחנה, החברות שנרקמה בינו לבין ברהמס מילאה אותו ביטחון, ובדצמבר 1877, חודש אחרי שהתקבל מכתבו של הנסליק, נערכה בכורת הרומנסה לכינור ולתזמורת בפה מינור, בביצוע תזמורת "התיאטרון הבהמי הזמני", כבר לא בניצוח סמטנה, אלא בניצוח יורשו, אדולף צ'י.

הרומנסה החד־פרקית, **אנדטה קון מוטו**, הייתה במקורה חלק מרביעייה. דבוז'אק והמו"ל זימרוק הסכימו ביניהם כי קלושים הסיכויים לשווק את הרביעייה כולה, אבל - המשיכו והסכימו - הפרק האטי ישומר וישודרג. דבוז'אק חיבר שתי גרסאות: אחת לכינור ולפסנתר ואחת לכינור ולתזמורת, שאותה נשמע היום. הרומנסה כתובה בצורת הסונטה: אחרי פתיחה מכניסת־אורחים של האנסמבל, פוצח לו הסולן בשירה. ל"קנטבילה" הפותח מצטרף נושא שני, בסולם אחר, ובתום צליחתה של פיסקה מתוחת־צלילים באנסמבל, שלווה פה־מז'ורית שבה לשרור.

את הרומנסה הזאת הלחין דבוז'אק ב-1873, כשאך החל לדרוך כוכבו בצ'כיה מולדתו. דבוז'אק, מחלוצי תת־הזרם הלאומי ברומנטיציזם, ביקש, כבני ארצו בדז'יך סמטנה וליאוש יאנאצ'ק, להציג ביצירותיו מוטיבים ממורשות מכורתו בוהמיה ומורביה.

מגיל צעיר הייתה אוזנו של דבוז'אק כרויה למוזיקה העממית. לא בנקל נכנעו הוריו להחלטתו הנחושה של בן ה-13 ללמוד מוזיקה במקום להשתלב בעסק המשפחתי. עברו שנים עד שהפנים אביו, פרנטישיק דבוז'אק, קצב ונגן ציִתֵר חובב, כי חסד נעשה לבנו בכך שהצליח לפתח בגיל צעיר קריירת כנר, ויולן ונגן עוגב.

ההתחלות היו קשות: המוזיקאי הצעיר תמרן בין משרת עוגבר כנסיית, ויולן תזמורתי ומורה לפסנתר, אך מעז יצא מתוק: שיעורי הפסנתר הפגישוהו עם אָנְה, לימים רעייתו ואם תשעת ילדיו, ועבודתו בתזמורת סללה את דרכו להלחנה, שהניבה תשע אופרות ותשע סימפוניות.

משרת הוויולן בתזמורת "התיאטרון הבהמי הזמני" (שמה דאז של תזמורת האופרה של פראג) זימנה לו היכרות עם ריכרד וגנר, אליל נעוריו, שבא ב-1863 לנצח על התזמורת, ועם בדז'יך סמטנה, אבי המוזיקה הלאומית הצ'כית, שהיה מ-1866 למנצחה של התזמורת. סמטנה התייחס בחיוב ליצירות ה"סלאביות" וה"צועניות" של דבוז'אק, מה גם שהנגן הצעיר צעד במוצהר בדרכי מנצחו, אך להכניסן לרפרטואר התזמורת לא מיהר. "הן סבוכות", אמר, ודבוז'אק השמיד לא מעט מיצירותיו בשל כך.

אלגרו מרקטו - אלגרו אפּסיִנטו / אדג'ו /
סקרצו: פרסטו / פרסטיִטִימו

פלאִיתוֹ של סן־סאנס הילד לא נפלה מפלאִיותם של מוצרט ומנדלסון, ובשונה מהם הצליח הילד להגיע לשיבה טובה. סן־סאנס נחשב אוֹשִׁיית קִידְמָה במוזיקה הצרפִתִית. מורו פְּרוֹמֶנְטֶל הֶלְוִי התפעם מיכולותיו כנגן מקלדות ומלחין ותלמידו גבריאל פּוֹרְהֵ הכיר לו תודה על שהציג לפניו את שומאן, ווגנר וליסט, שנראו אוונגרדיסטים פורעי חוק בעיני שמרני הקונסרבטואר הפריסאי שבו היה סן־סאנס פרופסור.

בינקותו ממש התיתם סן־סאנס מאביו. דודת אמו שסייעה בגידולו היא שקירבה אותו למוזיקה. כישורו הדהים: בגיל שלוש נקב בשם כל תו שהושמע לו, ובעזרת הדודה השלים באותה השנה חיבור לפסנתר.

בן עשר ניגן את כל ל"ב הסונטות לפסנתר של בטהובן מן הזיכרון ובגיל אחת־עשרה נתן רסיטל פומבי ראשון ב"סאל פֶּלֶל", שם התקבל כמוצרט שני. באותה השנה זכה בפרס של חברת "ססיליה הקדושה" הפריסאית וארבע שנים לאחר מכן (1850) הביאה חברה זו לכלל ביצוע פומבי את הסימפּוֹנִיָּה הראשונה שלו.

בשנים 1852-1857 היה סן־סאנס נגן העוגב של כנסיית סן־מֶרִי (Saint-Merry) בפריס ובשנים 1858-1876 העסיקה אותו בכך גם כנסיית "לה מֶדֶלֶן" רבת הפוקדים והיוקרה. שם שמע את נגינתו פרנץ ליסט והכריז "הסן־סאנס הזה הוא גדול נגני העוגב בעולם".

ב-1875 נשא סן־סאנס לאישה את מארי־לור טריפּוֹ ולזוג נולדו שני ילדים, אך נפילת הבכור אל מותו מחלון, העלתה את הנישואין על שרטון. כפי שנכחנו לגבי מלחינים אחרים, אין טרגדיות החיים נבטות אלינו מן היצירות.

במלאת 101 שנה למות סן־סאנס אפשר למנות כמה וכמה מפניני המבוצעות תדיר: **פתיחה ורונדו קפריצ'וזו** (1863), **דאנס מקאבר** (1874), **שמשון ודלילה** (1877), **קרנבל החיות** (1886), **סימפּוֹנִיָּה מס' 3, "העוגב"** (1886), קונצ'רטי לפסנתר, לכינור, לצ'לו, לקלרינט ועוד.

ככל שבגר, ירדה הפופולריות שלו. לנוכח חידושי אימפרסיוניסטים כדביסי וראוול ומודרניסטים כסטרווינסקי ושנברג, נחשב סן־סאנס שמרן ואפילו ריאקציונר. באחרית ימיו העדיף בדידות או את חברת כלביו. תשוקתו העיקרית אז הייתה לראות עולם: מצרים ואלג'יריה, וייטנאם וסרי לנקה, סקנדינביה ורוסיה, ארצות הברית וארגנטינה הם רק כמה ממחוזות טיוליו. בעבור אורוגוואי הלחין את ההמנון הלאומי.

את הסימפּוֹנִיָּה שלפנינו חיבר סן־סאנס ב-1859 והוא בן 24. הכרזת נוכחות רמה של טוֹטִי - מיתרים, כלי נשיפה של עץ, חצוצרות וטימפני - פותחת את **פרק א'**, כאומרת "אנחנו פה, מה עושים?" ואז מוטיב פשוט - שרשרת טרצות יורדות עולות כתרגיל למתחילים - נמסר מן הכנר הראשי לכול. ומן המוטיב הפשוט נובט פוגטו כמו־בֶּרוֹקִי. **בפרק ב'**, אדג'ו קצרצר, מהוסס ומלנכולי, כלי הקשת נעים בין סטקאטו ללגאטו, בין משיכות קשת לפיציקטי וקרן אנגלית שרה שיר צרפתי. **פרק ג'** הוא סקרצו דרמטי גדוש סינקופות. **ובפרק ד'**, טרנטלה פראית, יש הפתעה: המרוץ פוסק, ממשיך בהיסוס ופוסק, ואנדנטינו מתנגן לו ברוך בטרם שבה הסופה לסעור עד לסוף.

חושבים מוזיקה

שלושה מפגשי הרצאות-קונצרטים בשיתוף חוקרים ממכון ויצמן למדע,
הכוללים שיחה על השפעות המוזיקה בהיבטים השונים בחיי היומיום שלנו

7.7.23

המוח המוזיקלי
פרופ' איתן גלוברזון

21.4.23

מוח אנלוגי בעולם דיגיטלי
פרופ' אהוד אחישר

27.1.23

המוח היצירתי
פרופ' רפי מלאך

היכל התרבות ניש צדלס ברונפמן

ימי שישי בשעה 11:00 / היכל התרבות תל אביב / אולם צוקר

THE BLUE VIOLIN

Oliver Weder conductor (Germany)

Pavel Šporcl violin (Czech Republic)

André Hajdu (1932-2016)

Divertimento for string orchestra

Scherzando / Capriccioso / Rustico / Balletto

Rondo - Finale

Felix Mendelssohn-Bartholdy (1809-1847)

Violin concerto in E minor, op. 64

Allegro molto appassionato / Andante

Allegretto non troppo - Allegro molto vivace

Intermission

Antonín Dvořák (1841-1904)

Romance for Violin and Orchestra in F minor, op. 11

Camille Saint-Saëns (1835-1921)

Symphony no. 2 in A minor, op. 55

Allegro marcato - Allegro appassionato

Adagio / Scherzo: Presto / Prestissimo

Jerusalem Theatre, Henry Crown Hall

Tuesday, 29.11.2022 at 20:00

Elma Arts Center, Zichron Yaakov

Wednesday, 30.11.2022 at 20:00

Tel Aviv Museum of Art

Friday, 2.12.22 at 13:00

Saturday, 3.12.22 at 20:00

Weizmann Institute, Rehovot, Michael Sela Auditorium

Sunday, 4.12.2022 at 20:00

THE ISRAEL CAMERATA JERUSALAM / MUSIC DIRECTOR: AVNER BIRON

MUSICIANS

1st Violin

Natasha Sher*
Matan Dagan*
Galina Korinets**
Garmela Leiman***
Petr Bobrovski
Polina Groshikova
Michael Pavia
Roman Yusupov

2nd Violin

Eduard Reznik**
Hadas Fabrikant***
Michael Kontsevich
Omri Tzach
Smadar Schidlowsky
Keren Shoshani

Viola

Shuli Waterman**
Sergei Dubov
Boris Rimmer
Eduard Shubaev
Marta Sikora

Cello

Zvi Orlianski**
Marina Katz**
Alexander Sinelnikov***
Esther Valladares
Sasha Dulov°

Bass

Dmitri Rozenzweig**
Kai Jack

Flute

Esti Rofé**
Shani Sagi°
Avishay Srugo°

Oboe

Muki Zohar**
Ori Meiraz

Clarinet

Shira Eliassaf**
Ido Azrad°

Bassoon

Mauricio Paez**
Yolotzin Cruz Cedillo

French Horn

Alon Reuven**
Michael Altshuler
Gal Raviv°
Ruth Varon°

Trumpet

Raz Arad°
Dan Varon°

Timpani

Karen Phenpimon-Zehavi**

*Concertmaster

**Principal player

***Assistant principal

°Guest

BOARD OF DIRECTORS AND MEMBERS OF THE ASSOCIATION

Ruth Arnon, Honorary President

Yair Green, Adv.*, Chairman | Jacob Aizner*, Prof. Ruth Arnon*, Avner Azulay, Talma Barabash-Knoller, CPA, Prof. Avi Ben Basat, Prof. Shlomo Biderman, Dr. Yoram Blachar*, Dr. Shmuel Cabilly*, Ruth Cheshin*, Ilan de Vries*, Prof. Menachem Fisch, Prof. Benny Geiger*, Efrat Weiman Gershony*, Prof. Moshe Hadani*, Prof. Uri Karshon, Raanan Kop, CPA*, Moshe Michles*, Prof. Dafna Schwartz*, Dov Shafir, Baruch Shalev, Dr. Lea Shamir-Shinan, Yehuda Zisapel, Gershon Zohar *Member of the board

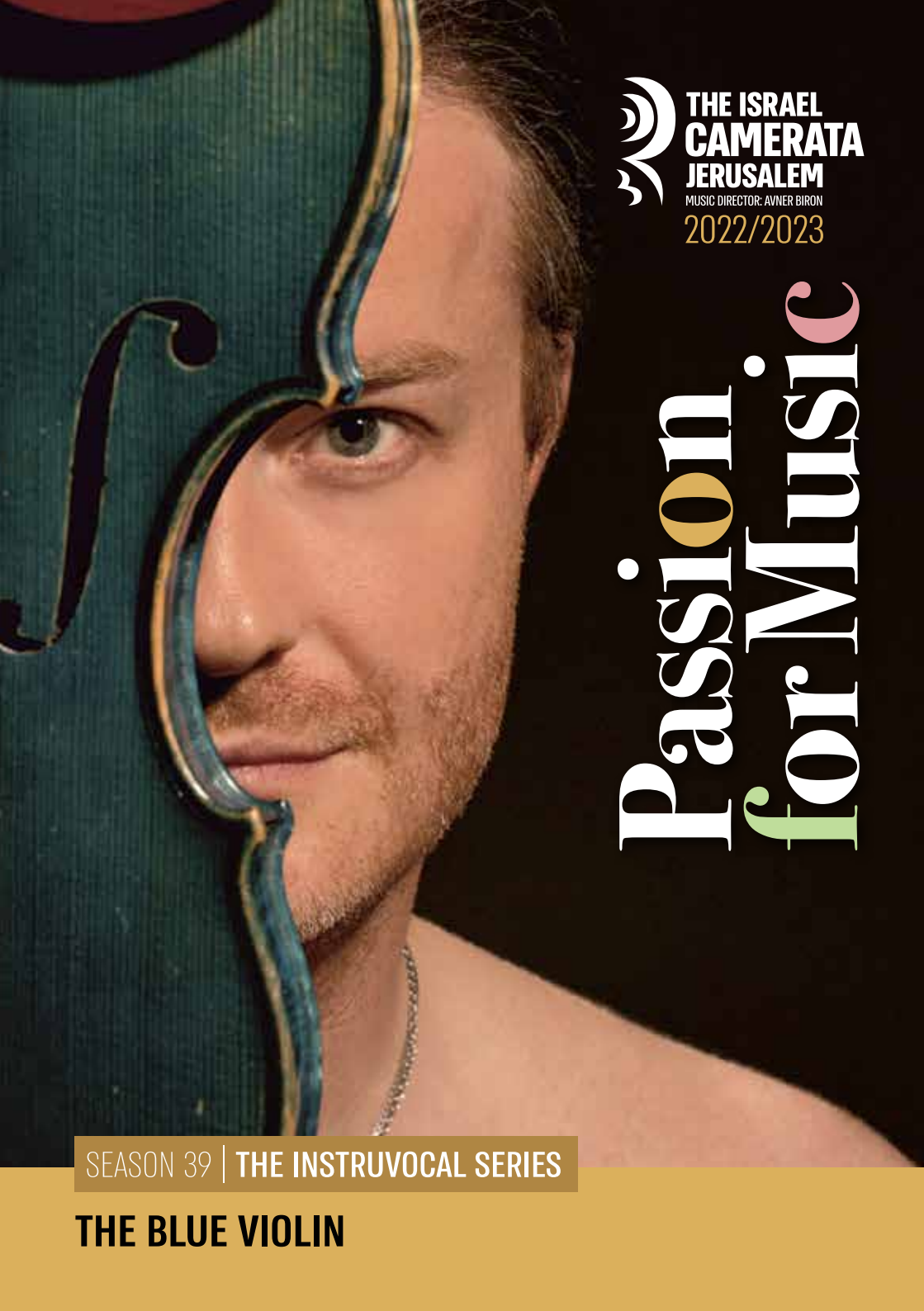
ADMINISTRATION

General Director Yoram Youngerman **Administrative Manager** Michael Kontsevich
Producer Sarah Taylor David **Music Content Coordinator** Dr. Ron Merhavi
Marketing & Advertising Manager Nadia Raz Shacham **Sales Manager** Dagan Feder
Office Manager Alon Snir **Stage Managers** Ori Nachum, Valery Aksyonov
Recording Engineer Eitan Shamai **Accountant** Sarit Yitshaki **Legal Advisor** Adv. Ami Folman

Box Office: *3926 / 1-700-55-2000 / Sunday-Thursday 09:00-17:00

Office: 26 King David Street, Jerusalem / Tel: +972-2-5020503 / Fax: +972-2-5020504
Internet: www.jcamerata.com / Email: info@jcamerata.com

Program notes Benny Hendel **Graphic Design** Hagit Maimon

**THE ISRAEL
CAMERATA
JERUSALEM**
MUSIC DIRECTOR: AVNER BIRON
2022/2023

Passion for Music

SEASON 39 | THE INSTRUVOCAL SERIES

THE BLUE VIOLIN